

Література.

1. Меркулова Е.Ю. Формирование индивидуальной финансовой нормативной модели управления экономической надежностью производственных систем // Социально-экономические явления и процессы. Тамбов, 2011. – № 12.
2. Экономическая безопасность хозяйственных систем / под ред. А.В. Колосова. – М., 2010.
3. Локтионова Юлия Андреевна. Механизм обеспечения экономической безопасности предприятия // Социально-экономические явления и процессы. – № 3 (049). – 2013. – С. 93-99.

ОСОБЛИВОСТІ ОПОДАТКУВАННЯ ДОХОДІВ, ОТРИМАНИХ ЗА ДОВГОСТРОКОВИМИ ДОГОВОРАМИ СТРАХУВАННЯ ЖИТТЯ

Ампілогова К.О., студентка,
Харківський торговельно-економічний інститут КНТЕУ*

За останні роки в Україні спостерігається тенденція до зростання ринку довгострокового страхування життя. Так, зокрема, обсяг валових страхових премій за договорами страхування життя зріс з 2186,6 млн грн у 2015 р. до 2756,1 млн грн у 2016 р., або на 26,0%. У структурі валових премій частка надходжень за договорами страхування життя є незначною і не перевищує 10% (у 2016 р. – 7,8%). Цей вид страхування забезпечує страховий захист населення від несприятливих подій, а також включає інвестиційну складову. Особливістю страхування життя є та обставина, що цей вид формує фінансові ресурси для здійснення інвестицій. Особливості оподаткування пов'язані не лише з отримання доходів за договорами страхування життя, але й у випадку дострокового його розірвання.

Відповідно до п.3.1 «Характеристики та класифікаційних ознак видів добровільного страхування» страхування життя – вид страхування, за яким предметом договору страхування є майнові інтереси, що не суперечать закону, пов'язані з життям, здоров'ям, працездатністю та пенсійним забезпеченням застрахованої особи [1]. Довгострокове страхування життя згідно із п. 1 ст. 6 Закону України «Про страхування» страхування життя відноситься до добровільних видів страхування, правовідносини між страхувальником і страховиком регулюються договором. Відповідно до п.п. 14.1.52 п. 14.1 ст. 14 Податкового кодексу України (ПКУ) договір довгострокового страхування життя – це договір страхування життя строком на п'ять і більше років, який передбачає страхову виплату одноразово або у вигляді анuitету, якщо застрахована особа дожила до закінчення терміну дії договору страхування чи

---

* Науковий керівник – Непран А.В., к.е.н., доцент

події, передбаченої у договорі страхування, або досягла віку, визначеного договором [2].

Згідно з умовами договору виплати застрахованій особі здійснюються або у вигляді одноразової виплати або у вигляді регулярних послідовних виплат (ануїтету).

Оподаткування доходів за довгостроковим страхуванням життя має певні особливості, які пов'язані з специфікою даного виду страхування. Доходи, отримані страхувальником за довгостроковими договорами життя, оподатковуються податком на доходи фізичних осіб. Відповідно до п.п. 164.2.15 ст. 164 ПКУ до оподаткованого доходу включається сума страхових виплат, страхових відшкодувань, викупних сум або пенсійних виплат, що сплачуються платнику податку за договорами довгострокового страхування життя. Податковим агентом, в обов'язки якого включаються нарахування та сплати податку на доходи фізичних осіб за договорами довгострокового страхування життя, виступає страхова компанія.

Згідно п.п. 170.8.2. ст. 170 ПКУ, страхова компанія утримує та сплачує (перераховує) до бюджету податок за ставкою, встановленою пунктом 167.1 статті 167 ПКУ (18%), з:

а) 60 відсотків суми одноразової страхової виплати за договором довгострокового страхування життя у разі досягнення застрахованою особою певного віку, обумовленого у такому страховому договорі, чи її доживання до закінчення строку такого договору;

б) викупної суми у разі дострокового розірвання страхувальником договору довгострокового страхування життя.

Наприклад, громадянин К. 24.04.2016 р. уклав договір страхування життя терміном на п'ять років на страхову суму 100 тис. грн. Сплативши за два роки 38 тис. грн. внесків, страхувальник звернувся із заявою щодо виплати страхової суми. 25.04.2018 р. страхова компанія згідно з правил страхування нараховує страхову суму у розмірі 33 тис. грн., а страхувальнику буде виплачено 27060 грн.

Якщо вигодонабувач є страхувальником за договором, оподаткуванню підлягає величина перевищення страхової виплати над сумою внесених страхових платежів за правилами оподаткування доходів від розміщення коштів на депозитних рахунках. Так наприклад, громадянин Іванов уклав договір довгострокового страхування життя терміном на п'ять років на страхову суму 100 тис. грн. Згідно умов договору страхові платежі сплачувались щоквартально в розмірі 85 тис. грн. Сума, що підлягає оподаткуванню ПДФО, становить 15 тис. грн. (100-85). Ставка податку для оподаткування ПДФО складе 5%.

У випадку дострокового припинення договору страхування життя призупиняються всі права та обов'язки, які витікали із договірних відносин. З метою захисту майнових інтересів страхувальників їм надано право на отримання викупної суми. Відповідно до чинного законодавства викупна сума — це сума, яка виплачується страховиком у разі дострокового припинення дії

договору страхування життя та розраховується математично на день припинення договору страхування життя залежно від періоду, протягом якого діяв договір страхування життя, згідно з методикою, яка проходить експертизу в Уповноваженому органі, здійснена актуарієм і є невід'ємною частиною правил страхування життя. Розміри виплат викупної суми визначені у спеціальних таблицях, які є додатками до правил страхування життя. Вони визначаються з урахуванням витрат на ведення справи. При достроковому розірванні договору страхування життя страхувальнику або вигодонабувачеві виплачується викупна сума з вирахуванням податку на доходи фізичних осіб в розмірі 18 % (ст. 170.8.2).

До загального місячного (річного) оподаткованого доходу відповідно до п.п. 165.1.43. ст. 165 ПКУ не включають суму страхової виплати за договорами страхування життя у разі смерті застрахованої особи, якщо така виплата отримується членами сім'ї застрахованої особи першого ступеня споріднення, або особою, яка є інвалідом I групи або дитиною-інвалідом, або має статус дитини-сироти або дитини, позбавленої батьківського піклування. Наприклад, батько громадянин Петров уклав договір страхування життя на суму 200 тис. грн. терміном на 5 років, через рік він помер, вигодонабувачем є його син. За умовами договору страхування страхова сума буде виплачена його сину в розмірі 200 тис. грн. Податок на доходи фізичних осіб з цієї суми оподатковуватися не буде. У випадку, якщо вигодонабувачем є особа другого рівня спорідненості, ставка ПДФО за таким видом доходу складе 5%, тобто 10 тис. грн. (200 000 × 5/100).

Згідно із пп. 170.8.3 ст. 170 ПКУ не оподатковуються під час їх нарахування (виплати) податковим агентом сума страхової виплати за договором довгострокового страхування життя, якщо внаслідок страхового випадку застрахована особа отримала інвалідність I групи.

Крім того, відповідно до п.п. 165.1.28 п. 165.1 ст. 165 ПКУ не включається до загального місячного (річного) оподатковуваного доходу платника податку сума страхової виплати, страхового відшкодування, викупна сума або їх частина, чи пенсійна виплата, отримана платником податку за договором довгострокового страхування життя, у тому числі страхування довічних пенсій, сума пенсійної виплати із системи недержавного пенсійного забезпечення, сума виплати за договором пенсійного вкладу, договором довірчого управління, укладеним з учасником фонду банківського управління, визначених п.п. 170.8.3 п. 170.8 ст. 170 ПКУ.

Література.

1. Характеристика та класифікаційні ознаки видів добровільного страхування: розпорядження Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України від 09.07.2010 № 565. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1119-10>.

2. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.